

POSTANOWIENIE

Dnia 10 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Księżak

SSN Mirosław Sadowski

w sprawie ze skargi M.K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
III AUa 924/23,

przy udziale Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 10 września 2025 r.:

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. akt III AUa 924/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje M.K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w kwocie 2000 (dwa tysiące) złotych za okres od 2 grudnia 2022 r. do 10 września 2025 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałej części;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz M.K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

Paweł Księżak Oktawian Nawrot Mirosław Sadowski

UZASADNIENIE

Skargą z 1 lipca 2025 r. M.K., zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła o: (1) stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie ze skargi M.K., przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., sygn. akt III AUa 924/23, nastąpiła przewlekłość postępowania; (2) wydanie sądowi rozpoznającemu sprawę zalecenia przeprowadzenia dowodów zawnioskowanych w apelacji odwołującej; (3) przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej kwoty 10 000 zł; (4) zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu skarżąca wskazała, że od daty złożenia apelacji w sprawie podjęto wyłącznie jedną czynność, tj. doręczenie apelacji organowi rentowemu dnia 28 lipca 2023 r. Skarżąca zaznaczyła, że od niemal 3 lat oczekuje na rozwiązanie sprawy, która jest dla niej niezwykle istotna. Skarżąca jest bowiem emerytką, zaś wysokość dochodzonych przez organ rentowy roszczeń z tytułu rzekomej wypłaty nienależnego świadczenia stanowi dla niej ogromne obciążenie finansowe, ponadto organ dochodzi również zapłaty odsetek. Zdaniem skarżącej roszczenia organu rentowego są oczywiście niezasadne albowiem w okresie składania wniosku o wypłatę emerytury w Polsce nie pozostawała w stosunku pracy, a jedynie wykonywała usługi w ramach umowy cywilnoprawnej na terenie A., co jednoznacznie wyklucza twierdzenia organu rentowego o nienależnej wypłacie świadczeń. Jak wskazała skarżąca, dochodzi ona sumy pieniężnej w kwocie 10 000 zł albowiem sprawa ma dla niej szczególne znaczenie, ponadto swoją postawą nie przyczyniła się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie, w odpowiedzi na skargę z 14 lipca 2025 r. wniósł o oddalenie skargi, zaś w przypadku jej uwzględnienia o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „u.s.p.p.”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do art. 2 ust. 2 u.s.p.p., dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawartości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

2. Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005, nr 23, poz. 384; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r.,

III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie którego nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności sprawy, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

3. Z analizy akt sprawy wynika, że postępowanie zainicjowane zostało odwołaniem skarżącej od decyzji ZUS które wpłynęło do Sądu Okręgowego w Nowym Sączu 2 grudnia 2022 r. Sąd I instancji wyrok w sprawie wydał 4 maja 2023 r., oddalając odwołanie. Apelacja skarżącej wpłynęła do Sądu Okręgowego 20 czerwca 2023 r. i wraz z aktami sprawy przedstawiona została Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie 10 lipca 2023 r. W następnym dniu sprawę zarejestrowano w systemie SLPS i przydzielono ją do referatu oczekującego. W dniu 27 lipca 2023 r. referendarz sądowy dokonał kontroli formalnej apelacji, zarządzając doręczenie jej odpisu pełnomocnikowi ZUS. Odpis apelacji doręczony został 1 sierpnia 2023 r., zaś organ rentowy nie zdecydował się na wniesienie odpowiedzi. W dniu 12 grudnia 2023 r. sprawy z referatu oczekującego zostały przydzielone sędziemu referentowi, który zarządzeniem z 10 lipca 2025 r. wyznaczył termin rozprawy apelacyjnej na 9 października 2025 r.

4. W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie wystąpiła przewlekłość postępowania. Sąd Apelacyjny od 12 grudnia 2023 r., w braku odpowiedzi na apelację i po przydzieleniu sprawy do referatu sędziego, nie podejmował jakichkolwiek czynności zmierzających do rozpoznania sprawy. Bezczynność Sądu do dnia złożenia skargi na przewlekłość postępowania wynosiła 1 rok, 6 miesięcy i 20 dni.

5. Odnosząc się do stanowiska uczestnika postępowania zajętego w odpowiedzi na skargę, przypomnieć należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że znaczy wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia – jak w niniejszej sprawie – że przewlekłość postępowania nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. zamiast wielu postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06).

6. Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącej o przyznanie na jej rzecz kwoty 10 000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej.

Orzekając o przyznaniu skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 u.s.p.p., minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w sprawie rozpoczęło się 2 grudnia 2022 r., tj. w dniu wpływu do Sądu I instancji odwołania, to za każde z dwóch zakończonych lat postępowania liczonych do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania, należałoby przyznać skarżącej kwotę 1000 zł, jednakże suma pieniężna ze względu na treść art. 12 ust. 4 u.s.p.p. nie może być mniejsza niż 2000 zł i tę też kwotę Sąd Najwyższy przyznał skarżącej w pkt. 2 postanowienia.

Jednocześnie Sąd nie znalazł podstaw do przyznania skarżącej pełnej żądanej przez nią kwoty. Sąd Najwyższy w sprawie nie stwierdził żadnych szczególnych przesłanek za tym przemawiających, takimi też nie są okoliczności wskazane przez skarżącą, tj. brak przyczynienia się do przewlekłości postępowania

oraz konieczność zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w przypadku przegrania sprawy w II instancji.

7. Zgodnie z art. 12 ust. 3 u.s.p.p., na żądanie skarżącego lub z urzędu, sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy. W okolicznościach badanej sprawy, Sąd Najwyższy za niezasadne uznał zalecenie sądowni rozpoznającemu sprawę przeprowadzenie dowodów zawnioskowanych w apelacji odwołującej, albowiem zalecenie takie nie zmierzałoby do przyspieszenia rozpoznania sprawy, jak również dotyczy dokumentu dołączonego do apelacji i przeprowadzenia dowodu z bliżej nieokreślonego świadka, co będzie podlegało decyzji sądu, w zakres której Sąd Najwyższy w niniejszym postępowaniu nie może wkraczać.

8. Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2, 3 i 4 u.s.p.p. orzekł jak w pkt. 1-2 sentencji postanowienia, oddalając skargę w pozostałym zakresie na podstawie art. 12 ust. 1 u.s.p.p. w pkt. 3.

9. O kosztach zastępstwa procesowego (wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 240 zł), Sąd Najwyższy w pkt 4 postanowienia orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 8 ust. 2 u.s.p.p. w zw. z § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1964 ze zm.).

[P.Sz.]

[a.ł]

Paweł Księżak Oktawian Nawrot Mirosław Sadowski